

NUMIRILE PATRISTICE MARIOLOGICE ÎN TEXTELE IMNOGRAFICE TRIODALE

Ierom. Iosif SPOIALĂ
Mănăstirea Putna, Suceava

Abstract

The present study indicates the patristic titles given to the Virgin Mary in the hymns of Triodion. As we will see the source of the theology of the Holy Fathers, who have synthesized in a poetic form these mariological names, it is not the human teaching, but the Spirit of Christ, which has illuminated their minds and increased their limits of understanding.

Keywords: Virgin Mary, Mother of God, patristic titles, hymnography, Triodion.

Prolegomene

„Ceea ce ești cu multe numiri”¹ spune *Triodul* despre Născătoarea de Dumnezeu. Pe cât va fi cu puțință, desigur, vom căuta să ilustrăm numirile patristice mariologice și, totodată, sensul lor. Născătoarea de Dumnezeu, aflându-se pe cea mai înaltă culme a făpturii create, a primit de-a lungul timpului diferite titluri, atât în Biserica Ortodoxă Răsăriteană, cât și în Apusul creștin², prin care s-a încercat o închistare în cuvânt a *tainei celei mai presus de minte*. În Ortodoxie numirile acordate Mariei sunt profund ancorate în cele trei dogme referitoare la Maica Domnului: Născătoare de Dumnezeu, pururea fecioară și supravenerarea ei și sunt într-o strânsă legătură cu al Scripturii cuvânt. Niciodată nu vor exista contradicții între aceste numiri și restul învățăturii. Prin aceasta

---

¹S_v, Vineri, Utrenie, C₅, p.159; S_v, Luni, Utrenie, C₁, p. 334. Pentru abrevirile de natură liturgică, ne-am folosit de următorul aparat: D - duminica, S₍₁₋₆₎ - săptămâna, S - sâmbăta, C₍₁₋₉₎ - cântarea de la Utrenie. Pentru textele triodale din întreaga lucrare, ne-am folosit de: **, *Triod*, EIBMBOR, București, 1986.

²Jaroslav Pelikan, *op. cit.*, p. 131; drd. Ierom. Chesarie Gheorghescu, *op. cit.*, p. 387; Sfântu Maxim Mărturisitorul, *op. cit.*, pp. 5-6.

nu trebuie să înțelegem că dogmele sunt niște paznici aprigi ai credinței așezați să distrugă orice gândire, indiferent de natura ei. Rolul dogmelor mariologice, în cazul de față, a fost îndreptarea minților sovăielnice care deviaseră de la credința semenilor lor, o credință deja existentă. Așadar, numirile Sfintei Fecioare și dogmele mariologice iau naștere concomitent, se află într-o strânsă legătură unele cu altele, având un subiect comun: persoana Sfintei Fecioare Maria cea mai presus de cuvânt. Atât dogmele, cât și aceste numiri sunt rodul minților luminate de același har dumnezeiesc, așadar au un izvor comun. În calitatea lor de cuvinte, poartă pecetea limitării, pentru că nici un cuvânt nu-L poate cuprinde pe Dumnezeu și nici pe cea mai măreață lucrare a lui Dumnezeu, în făptura umană, care este Maica Lui.

Studiul de față indică numirile patristice acordate Maicii Domnului din cadrul cântărilor triodale. Așa cum vom vedea, sursa teologiei Sfinților Părinți, care au sintetizat într-o formă poetică aceste denumiri mariologice, nu este învățătura omenească, ci Duhul lui Hristos, care le-a luminat mintea și le-a mărit limitele înțelegerii.

1. Fecioară nenuntită (αειπαρθενία)

Primul punct din învățătura Bisericii asupra căruia ne-am oprit, îl reprezintă învățătura despre fecioria Mariei. Ne vom ocupa pentru început doar de o oarecare parte din fecioria Născătoarei, și anume, fecioria de dinainte de naștere³. În altă ordine de idei, aceasta corespunde vieții Maicii Domnului înainte de naștere, înainte de zămisirea și întâlnirea ei cu arhanghelul în cetatea Nazaretului, în casa lui Iosif, și cu cererea sau, mai degrabă, propunerea lui Dumnezeu.

Evangheliile canonice nu dau prea multe amănunte despre viața Fecioarei Maria. Ea este fiica unică a lui Ioachim și a Anei (Evanghelia apocrifă a Sfântului Iacov), care o consacră serviciului religios din templu. De fel din Nazaret, în Galileea (Luca 1, 26-27), ea este logodită cu Iosif, nume menționat în genealogia redată de Evanghelia după Matei (1, 16), cu scopul de a arăta că Iisus aparține după nașterea Sa fizică poporului iudeu, înscriindu-Se în linia de

³Magistrand C. Pârvu, *Temeiurile ortodoxe ale cultului Maicii Domnului*, în: „Studii Teologice”, anul VI (1954), 3-4, p. 194.

descendență davidică. Din cauza acestei logodne, Iisus a fost considerat fiul lui Iosif și al Mariei (Luca 3, 23; 4, 24; Ioan 6, 24), deși Iosif are o paternitate legală asupra Lui, nu una fizică (Matei 1, 20-25). Aici primește vestea cea bună de la îngerul Gavriil (Luca 1, 26-38), fiind salutată apoi de Elisabeta, mama lui Ioan Botezătorul (Luca 1, 42-45). După nașterea Fiului său, cel Unul-Născut, în Betleem (Luca 2, 4-16), ea este alături de Iisus în toate marile momente ale vieții și activității Lui: tăierea-împrejur, prezentarea la templu, fuga în Egipt, predica din templu, minunea din Cana (Ioan 2, 1), în timpul Pătimirilor, după care Fecioara este încredințată Apostolului Ioan (Ioan 19, 25). După Înălțarea la cer a lui Iisus (Faptele Apostolilor 1, 14), Fecioara împreună cu frații lui Iisus și femeile care au urmat pe Hristos fac parte din cercul apostolic⁴.

Toate scrierile referitoare la viața Maicii Domnului înainte de zămislire și, în general, întreaga tradiție creștină folosesc în unele cazuri și scrierile apocrife, iar dintre ele, cel mai mult protoevanghelia lui Iacob. Așa aflăm de frumusețea morală în fața lui Dumnezeu a părinților ei Ioachim și Ana, descoperim că Maria a fost singura fiică la părinți, născută după o viață de rugăciune și nu un rod al poftelor⁵. Tot de aici cunoaștem că la trei ani a fost încredințată templului din Ierusalim pentru a sluji lui Dumnezeu în ceata fecioarelor. Așa știm că tânăra copilă era din neam important, regesc și preoțesc pentru că Ioachim era din casa lui David, iar Ana din seminția lui Levi.

Apocrifele ne relatează, de asemenea, faptul că întreaga tinerete și-a dedicat-o lui Dumnezeu și a trăit-o în atmosfera sfințitoare a templului⁶. Informațiile acestea nu sunt greșite, chiar dacă provin din acest gen de scrieri pe care Biserica le-a condamnat în cadrul Sinoadelor. Ori de câte ori Biserica a condamnat unele scrieri, fie apocrife, fie eretice, nu a condamnat ceea ce era corect în cuprinsul lor. Astfel, cităm aici gândirea Sfântului Maxim Mărturisitorul,

---

⁴ *Ibidem*, p. 195.

⁵ Natalia Dinu, *Bunavestire*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul XCIX (1981), 3-4, p. 309.

⁶ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnului*, traducere de diacon Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1998, pp. 7-9; ***, *Evangheliile apocrife*, traducere de Cristian Bădiliță, Editura Polirom, Iași, 1999, pp. 35-38; pr. prof. N.C. Buzescu, *Teotokos și hristologie în canoanele, stihurile, dogmaticile și troparele Octoihului Mare*, în: „Ortodoxia”, anul XXIX (1977), nr. 1, p. 21.

care ne învață: „dacă vom spune unele lucruri care provin din cărți apocrife, chiar și aceste lucruri vor fi adevărate și lipsite de greșală, fiind deja primite și întărite de Sfinții Părinți”⁷. Primirea lor în cultul și învățătura Bisericii nu s-a făcut cu statut de noutate. Fecioria a fost propovăduită și apărută de Sfântul Ignatie al Antiohiei, Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, Sfântul Epifanie, Fericitul Ieronim, Sfântul Ambrozie al Mediolanului, Fericitul Augustin, dar și de Sfântul Ioan Damaschin⁸. Apărarea ei a fost fundamentată doar pe textele Sfintei Scripturi. Fecioria Maicii Domnului a fost vestită încă din Vechiul Testament. Isaia se adresa atât iudeilor, cât și celor contemporani lui și nouă, prin extensie, spunându-ne că „Pentru aceasta Domnul meu vă va da un semn: *Iată, Fecioara* (παρθένος) *va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel* (Isaia 7, 14). Așa cum arată Tradiția, această profeție dezvăluie multe aspecte teologice. Originalul ebraic nu folosește orice cuvânt pentru numirea de „fecioară”. El se folosește de „haalmah” și nu de „betulah”. Primul cuvânt arată o fecioară tânără, nemăritată, ajunsă la vârsta căsătoriei, iar cel de-al doilea termen era acordat tuturor fecioarelor, neavând o raportare față de vârstă. Trebuie să observăm că profetul arată clar că această fecioară va naște, iar nașterea ei este semn de la Dumnezeu⁹.

Termenul *ai parthenia* sau „pururea-fecioria” apare pentru întâia oară la Sfântul Ignatie (Epistola către Efeseni XIX, 1), care consideră nașterea virginală a Mântuitorului ca unul din marile mistere ale mântuirii, de unde va fi reluat de întreaga tradiție patristică pentru a desemna zămislirea fără prihană a lui Hristos din sânul Fecioarei, fără intervenția omului. Cuvântul însuși, prin puterea Duhului Sfânt, este Cel care își asumă trup omenesc adevărat din trupul Fecioarei: *înțelepciunea și-a zidit casă* (Pilde 9, 1). În viziunea rugului care nu se mistuia (Ieșire 3, 2-3), comentatorii disting para de foc, simbolul maternității, și ramurile, simbolul fecioriei. În cărțile liturgice, ea este numită „poarta vieții”, „fecioară neîntinată”, „ușa Domnului neumblată, prin care singur Cel prea înalt a trecut și pe tine însăși pecetluită te-a păzit”. Ea „a zămislit fără sămânță și a

⁷ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnului...*, p. 7.

⁸ Pr. prof. Petru Rezuș, *Mariologia ortodoxă*, în „Ortodoxia”, anul II (1950), nr. 4, pp. 534-535.

⁹ *Ibidem*, p. 534.

născut în chip negrăit pe Dumnezeu Cuvântul”, „cu curăția fiind pecetluită și cu fecioria păzită”, astfel încât, mai înainte de naștere a fost fecioară și în naștere fecioară și după naștere iarăși a rămas fecioară (παρθένος)¹⁰.

Dar *Triodul* nu vorbește despre această parte din viața Maicii Domnului. Ne întrebăm atunci: care este rostul tuturor celor spuse până acum? Într-adevăr, imnografia închinată Fecioarei nu vorbește despre nașterea sau copilăria celei ce avea să nască pe Răscumpărătorul făgăduit (Facere 3, 15), ci ne trimite cu gândul la această parte a vieții ei prin diverse imagini și expresii. *Triodul* ține neapărat să-i amintească credinciosului și de acele file din viața Mariei, Maica lui Dumnezeu, dar o face într-un mod discret. El i-a amintit credinciosului aspecte teologice închinare Născătoarei de Dumnezeu și cu alte ocazii, și anume, prin sărbătorile mariologice, răsfirate de-a lungul întregului an bisericesc. Este știut, de altfel, că anul bisericesc începe cu sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului (8 septembrie), apoi vin rând pe rând toate acele praznice care vorbesc pe larg de viața Fecioarei: Sfinții și dreptii Părinți Ioachim și Ana (9 septembrie), Acoperământul Maicii Domnului (1 octombrie), intrarea Maicii Domnului în Biserică (21 noiembrie), zămislirea Sfintei Fecioare de către Sfânta Ana (9 decembrie), Nașterea Domnului (25 decembrie), Soborul Maicii Domnului (26 decembrie), precum și toate înainte-prăznuirile și odovaniiile acestor praznice. Imnografiile *Triodului* cunosc aceasta și știu că iubitorii de praznice au luat la cunoștință de viața Maicii lor. Acesta este principalul motiv pentru care imnografiile fac numai aluzie la ea, cu credință, evlavie și un respect adânc.

Toată copilăria Mariei, ei au redus-o la câteva cuvinte: „care din oameni a răsărit”¹¹; „toiag odrăslit din rădăcina lui David”¹²; „Iesei strămoșule, saltă, că din rădăcina ta, din curată fiică, a răsărit... Hristos”¹³. Avem aici toată esența vieții ei: înrudirea cu poporul ales, înrudirea cu casa davidică (Iesei este tatăl lui David, iar imnograful preferă pe Iesei în locul lui David, pentru că numele lui apare în profeția din Isaia 11, 1) și trimiterea directă la puritatea

¹⁰ Pr. prof. Petru Rezuș, „Mariologia ortodoxă”, p. 536.

¹¹ S. Patimilor, Sâmbătă, Vecernie, Ș.a., p. 585.

¹² S₄, Luni, Utrenie, irmos, p. 285.

¹³ S₇, Sâmbătă, Utrenie, C₆, p. 266; S₇, Sâmbătă, Utrenie, C₉, p. 223; S. brânzei, Sâmbătă, Utrenie, C₆, p. 82; S. lăsatului sec de carne, Sâmbătă, Utrenie, C₆, p. 28.

ei totală. Fiică a oamenilor, ea este cea mai mare fiică, cea mai mare în curăție și sfințenie, așa cum Ioan, după mărturisirea Mântuitorului este cel mai mare fiu născut din femeie¹⁴. Nu se accentuează asupra istoriei trecătoare a vieții Mariei, însă viața ei sub aspect spiritual nu trece neobservată „lauda fecioriei”¹⁵, „fiică fecioară nestrucată”¹⁶, „curată, preacinstită, lauda fecioarelor”¹⁷, „zid ești fecioarelor”¹⁸, „turn fecioriei”¹⁹, „odorul cel dumnezeiesc al fecioriei”²⁰, „comoara curăției”²¹. Viața ei lăuntrică este cântată prin cuvinte de laudă care izbucnesc spontan, pentru că în limbajul Sfinților nu există cuvânt despre Maria, fără a aminti și fecioria ei²². Pentru a întări și mai mult acestea, se arată că n-a avut știință de căsătorie sau de păcat „cea neispită de bărbat”²³, „care nu știe de nuntă”²⁴. Fecioara a fost „fericita mireasă a lui Dumnezeu”²⁵, iar mireasa lui Dumnezeu nu poate fi decât fecioară cu adevărat, fecioară desăvârșită, cu mintea, cu inima și cu sufletul și, fără îndoială, cu trupul pentru că Dumnezeu nu-și poate lua o altfel de mireasă. Viața ei curată și-o dovedește chiar ea însăși: „Nu mă amăgi cu înșelăciunea, că n-am cunoscut plăcere și sunt necunoscătoare de nuntă”²⁶.

Maica Domnului posedă o caracteristică despre care se vorbește mai rar, dar, care are strânsă legătură cu fecioria ei. Aceasta este frumusețea ei. „Fecioara cea frumoasă” spune imnologul²⁷, știind că Maica Domnului a fost de o frumusețe desăvârșită, o frumusețe care a adunat în sine toate frumusețile particulare pe care

¹⁴ Jaroslav Pelikan, *op. cit.*, p. 103.

¹⁵ S₄, Vineri, Utrenie, C₉, p. 324.

¹⁶ S₁, Utrenie, C₉, p. 103.

¹⁷ S. Brânzei, Miercuri, Utrenie, C₉, p. 58.

¹⁸ Acatistul Bunevestiri, Icosul al 10-lea, p. 395.

¹⁹ *Ibidem*, p. 395.

²⁰ S. Floriilor, Luni, Utrenie, C₉, p. 415.

²¹ S₅, Sâmbătă, Utrenie, C₁, p. 319.

²² Pr. prof. Vasile Mihoc, *Șapte tâlcuiri biblice despre Maica Domnului*, Editura Christiana, București, 1996, p. 23.

²³ S. Brânzei, Sâmbătă, Utrenie, Sedelnă, p. 77; S₁, Sâmbătă, Vecernie, C₃, p. 165; Utrenie, Sedelnă, p. 171.

²⁴ D. Lăsatului sec de brânză, Utrenie, C₉, p. 94; S₅, Sâmbătă, Utrenie, tropar, p. 388; S. Floriilor, Luni, Utrenie, C₁, p. 414.

²⁵ S₄, Sâmbătă, Utrenie, C₆, p. 321; S₅, Sâmbătă, Utrenie, C₁, stihira a II-a, p. 391; S₁, Sâmbătă, Utrenie, Sedelnă, p. 171.

²⁶ S₅, Sâmbătă, Vecernie, stihira a II-a, p. 386.

²⁷ S₄, Miercuri, Utrenie, C₉, p. 301; S₅, Luni, Utrenie, Sedelnă, p. 334.

Dumnezeu le-a așezat în creația Lui²⁸ și este mai presus de instinct sau patimă pentru că este o reflexie a frumuseții divine²⁹. Această frumusețe existentă în fiecare clipă în viața Mariei, însă o frumusețe mai presus de orice vârstă³⁰ propovăduită de Biserică, au înțeles-o foarte bine iconografii³¹.

2. Născătoare de Dumnezeu (θεοτόκος)

Maica Domnului ca Născătoare de Dumnezeu este o învățătură revelată (Matei 1, 18, Luca 1, 35), care a existat dintotdeauna în viața Bisericii și a fost stabilită cu caracter de dogmă la Sinodul III Ecumenic (Efes, 431) pentru a corecta greșelile apărute și pentru a stopa tulburările provocate de acestea³². Odată cu acest Sinod ecumenic care stabilește hotărârile hristologiei, învățătura potrivit căreia Fecioara este cu adevărat și în sens real Născătoare de Dumnezeu capătă legătură tainică cu Persoana Mântuitorului Iisus Hristos și este propovăduită în continuare de Biserică fără adaos sau modificare³³.

Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu pentru că Cel ce se naște din ea nu este oricine, nu un orice fiu, ci este Iisus Hristos, „Cuvântul Tatălui”³⁴, „Cel necuprins de ceruri”³⁵, „Cel născut din veci din Tatăl”³⁶, „Dumnezeu Adevărat din Dumnezeu Adevărat”, Fiul lui Dumnezeu coborât între oameni pentru mântuirea lor. Lucrul acesta îl afirmă cu tărie toată iconografia triodală:

„Făcătorul și Răscumpărătorul meu... Hristos Domnul, din pânțelele tău ieșind, întru mine îmbrăcându-Se”³⁷;

²⁸ Ierom. Drd. Chesarie Gheorghescu, *Învățătura despre Maica Domnului în Ortodoxie și Catholicism*, în „Ortodoxia”, anul XXII (1970), nr. 3, p. 388.

²⁹ Pr. prof. N.C. Buzescu, *Teotokos și hristologie...*, pp. 21-22.

³⁰ Pr. Constantin Galeriu, *Maica Domnului Povățuitoare*, în „Ortodoxia”, anul XXXII (1980), nr. 3, p. 464.

³¹ Costion Nicolescu, *Spre cultură liturgică*, Editura Anastasia, București, 1999, pp. 57-58.

³² Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Învățătura despre Maica Domnului la ortodocși și catolici*, în „Ortodoxia”, anul II (1950), nr. 4, p. 590.

³³ *Ibidem*, p. 591; Jaroslav Pelikan, *Fecioara Maria de-a lungul secolelor*, traducere de Silvia Palade, Editura Humanitas, București, 1998, p. 63.

³⁴ D. Ortodoxiei, Utrenie, condac, p. 183.

³⁵ S₂, Vineri, Utrenie, C₂, p. 214.

³⁶ D. lăsatului sec de carne, Utrenie, C₂, p. 59.

³⁷ D. Fiului risipitor, Vecernie, Stihavnă, p. 16.

„Stăpână, ceea ce ai născut pe Hristos, Mântuitorul și Domnul”³⁸;

„Odrăslit-ai, cu naștere fără de sămânță, pe Cuvântul cel viu, Care S-a întrupat în pântecele tău, dar nu S-a schimbat. Slavă nașterii tale, Maica lui Dumnezeu”³⁹;

„Mai presus de minte este nașterea ta, că ai născut pe Cel ce este mai dinainte; și ai alăptat în chip de negrăit, pe Dătătorul de hrană lumii, și ai culcat pe Cel ce cuprinde toate, pe Însuși Mântuitorul nostru Hristos”⁴⁰;

„Pe ceea ce ai zămislit după trup în pântece, mai presus de fire, pe Cuvântul Cel ce a strălucit mai înainte fără de ani din Tatăl, pe singura Născătoare de Dumnezeu credincioșii să o mărim”⁴¹;

„Fericit s-a făcut pântecele Maicii lui Dumnezeu, de vreme ce a primit pe Cuvântul, Care S-a amestecat cu chip omenesc după ipostas, prin grosimea trupului ce a luat dintr-însa, și s-a arătat cetate lui Dumnezeu, în care a binevoit a locui Cel Preaînalt și Domnul Dumnezeu”⁴²;

„Ceea ce ai purtat în pântecele tău pe Dumnezeu ca pe un om...”⁴³;

„Lăudându-te, bine te cuvântăm, închinămu-ne ție, Născătoare de Dumnezeu; că ai născut pe Unul din Treimea cea nedespărțită, pe Fiul și Dumnezeu”⁴⁴.

Titlul și calitatea de Născătoare de Dumnezeu sunt puse, așadar, în permanentă legătură cu Hristos Dumnezeu, pentru că Hristos, Fiul lui Dumnezeu, își asumă firea omenească rămânând neschimbat, luând ceea ce nu era și rămânând ceea ce era, pentru aceea Maica Domnului este Născătoare nu de om (ἀνθρωποτόκος), ci de Dumnezeu (θεοτόκος). Acest titlu nu presupune că Fecioara Maria este născătoarea dumnezeirii. Izvorul dumnezeirii este numai Tatăl, în timp ce Maria este Născătoare de Dumnezeu, Maica lui Hristos-Dumnezeu, care a luat trup omenesc dintr-însa după

³⁸ *Idem*, Utrenie, C₆, p. 18.

³⁹ D. lăsatului sec de carne, Utrenie, C₃, p. 38.

⁴⁰ S. lăsatului sec de carne, Utrenie, C₉, p. 32.

⁴¹ S. Brânzei, Miercuri, Utrenie, Irmos, p. 59.

⁴² *Idem*, Joi, Utrenie, C₈, p. 64.

⁴³ *Idem*, C₉, p. 65.

⁴⁴ S₁, Marți, Pavecerniță, C₇, p. 118.

întreaga lege a firii omenești⁴⁵, așadar, Maria a avut prunc pe Dumnezeu în pântece, după cum mărturisesc textele triodale: „pânțele tău ne-a născut nouă pe Dumnezeu, cu chipul ca și noi”⁴⁶, „Cel ce este nevăzut după firea cea fără început și dumnezeiască, om s-a făcut... din preacuratele tale sânziuri”⁴⁷. Cum au fost toate acestea posibile numai Dumnezeu știe: „în pântece tău de Dumnezeu Născătoare S-a sălășluit Domnul precum Însuși știe”⁴⁸.

Imnografii Triodului subliniază într-o manieră directă și dumnezeirea Fiului și omenitatea Lui. Îi arată calitățile dumnezeirii pentru ca nimeni să nu socotească că n-ar fi cumva Dumnezeu și-i arată calitățile omenității pentru ca nimeni să nu zică că ar fi om doar în aparență. Așa cum am văzut, ei nu fac delimitare acolo unde nu este delimitare. Din prima clipă a zămislirii, Hristos este și Dumnezeu, și om, și nici una din firile Lui nu sunt micșorate, absorbite sau ascunse de cealaltă. Hristos este Dumnezeu adevărat și Om adevărat, lipsit de păcat.

Neputând „minte omenească a spune taina”⁴⁹ ne oferă analogii, modalitate foarte des folosită de Sfinții Părinți pentru a face mai inteligibile tainele, însă fără a le desființa vreodată: „ca din vopsea de porfiră s-a țesut trupul lui Emanuel înlăuntru pântecelui tău”⁵⁰. Orice taină mântuitoare rămâne taină pentru că Dumnezeu lucrează după voia și puterea Lui care rămân neaccesibile oamenilor și mai presus de puterea lor cognitivă⁵¹.

Născătoare de Dumnezeu înseamnă, însă, și mamă iubitoare și ocrotitoare a pruncului ei. Acest aspect este, desigur, unul banal, ușor deductibil și, totuși, deși Scriptura face dese referiri la acest aspect, nu putem spune același lucru și despre manualele de Teologie. Acestea se referă numai la relația ontologică între Născătoarea de Dumnezeu și Cel Născut Hristos, Dumnezeu adevărat și

⁴⁵ Pr. prof. Ilie Moldovan, *Darul sfânt al vieții și combaterea păcatelor împotriva acestuia*, EIBMBOR, București, 1997, pp. 20-22; Petru Movilă, *Mărturisirea de credință a Bisericii Ortodoxe*, Editura Știința, Chișinău, 1996, pp. 40; 43; Pr. prof. Petru Rezuș, *Mariologia ortodoxă...*, p. 531.

⁴⁶ S₁, Marți, Pavcerniță, C₆, p. 117.

⁴⁷ D. Ortodoxiei, Vecernie, Ș.a., p. 179.

⁴⁸ S₁, Sâmbătă, Utrenie, Luminânda, p. 176.

⁴⁹ *Idem*, C8, p. 175; S₂, Marți, Utrenie, C₂, p. 196.

⁵⁰ S₁, Marți, Pavcerniță, C₆, p. 118.

⁵¹ S₁, Sâmbătă, Utrenie, Luminânda, p. 176; S₂, Marți, Utrenie, C₂, p. 196.

Om adevărat⁵², dar trece cu vederea peste copilăria lui Iisus Hristos și relația copil-mamă dintre El și Născătoarea de Dumnezeu. Acest lucru îl va „soluționa” Triodul, în limita adevărului cuprins în Sfânta Scriptură. Nu vorbește despre zămislire fără a vorbi și despre vizita Mariei la Elisabeta pentru a-i împărtăși bucuria și pentru sfat de la ruda ei apropiată pe care o avea drept povățuitoare⁵³. Nu este uitată primirea Elisabetei și titlul de „Maica Domnului” pe care i-l atribuie și nici săltarea lui Ioan cel nenăscut încă: „Având în pânțele Fecioara, pe Dumnezeu primit, a alergat la Elisabeta; iar pruncul acesteia, îndată cunoscându-i închinarea, s-a bucurat... cu săltări în pânțele”⁵⁴. Numirea Elisabetei nu este una întâmplătoare. La iudei „Domnul” (Κύριος) era o denumire sinonimă pentru „Dumnezeu” (Θεός; Matei 12, 29; Deuteronom 6, 4). Nimeni nu avea voie să rostească numele lui Dumnezeu și, de aceea, foloseau alte nume sfinte, precum: Adonai, Savaot, Cel bun, Cel puternic, etc (Isaia 44, 6; 48, 2; Ieremia 25, 27; Deuteronom 3, 24; Psalmi 89, 4). Totodată, în Sfânta Scriptură cele două cuvinte sunt foarte des folosite împreună. Așadar, numirea Elisabetei are înțeles de „Maica Dumnezeului meu”, iar închinarea ei devine închinarea celei bătrâne în fața celei tinere, pentru că aceasta este mai mare⁵⁵.

Imnologii amintesc și de îndoiala lui Iosif și de visul său de la Dumnezeu⁵⁶, de păstori⁵⁷, de steaua care i-a condus pe magii de la Răsărit⁵⁸, de șederea plină de semne a Pruncului cu mama Sa și bătrânul Iosif în Egipt⁵⁹, precum și de întâlnirea Răscumpărătorului cu dreptul Simeon la templu⁶⁰. Evocarea tuturor acestor momente ne dezvăluie grija maternă a Născătoarei de Dumnezeu și calitățile ei de mamă și, totodată, arată încă o dată că viața omenească a Pruncului Hristos a fost reală, probată cu mulți martori.

⁵² Pr. George Remete, *Dogmatica ortodoxă*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2000, p. 207; ***, *Teologie Dogmatică și simbolică*, vol. 2, EIBMBOR, București, 1958, pp. 578-581.

⁵³ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnului...*, p. 29.

⁵⁴ Acatistul Bunevestiri, icosul 3, p. 389.

⁵⁵ Jaroslav Pelikan, *Fecioara Maria...*, pp. 24-25.

⁵⁶ Acatistul Bunevestiri, condacul 4, p. 389.

⁵⁷ *Idem*, icosul 4, p. 390.

⁵⁸ *Idem*, condacele 5, 6, icosul 5, p. 390.

⁵⁹ *Idem*, icos 7, p. 392.

⁶⁰ *Idem*, condacul 7, p. 391.

Atenția cu care imnografiile abordează această problemă, acest adevăr mântuitor mai bine spus, se datorează legăturii nedespărțite cu Persoana Răscumpărătorului. Negarea sau deformarea acestei învățături duce la separarea și ruperea de Ortodoxie.

3. Maică Fecioară (μητέρα-παρθένοσ)

Dacă atenția a fost trează până acum, lesne s-a observat că aceste prime două capitole din lucrarea de față par a fi lipsite de strălucire. Le lipsește ceva și acel ceva anume este dat de legătura organică dintre feciorie și maternitate. Niciodată nu se poate vorbi de ele separat, iar Triodul nu uită să amintească auditoriului participant la cultul divin public această realitate. Fecioara este și Maică, iar Maica este și Fecioară, dezvăluindu-se aici adevărata măreție a lucrării lui Dumnezeu împreună cu lucrarea Mariei. Cel care Se întrupează, Se întrupează dintr-o Fecioară și Maică și Se naște, în același timp, tot dintr-o Maică și Fecioară. Aici, ne dăm seama de ce taina nașterii este neînțeleasă și pentru îngeri, cu toate că puterea lor de înțelegere o depășește pe cea a oamenilor: „Fecioară... întrecut-ai și mintea cea cerească”⁶¹. Înaintea acestei taine, mintea (voûς) se „blochează”. Aceasta, încălzită de credința pe care o primește înlăuntrul inimii, transformă taina întrupării în adevăr lăuntric trăit și cunoscut: „Pe ritorii cei mult vorbitori îi vedem, Născătoare de Dumnezeu, că-ți stau înaintea ca niște pești fără de glas; că nu se pricep să spună în ce chip și fecioară ai rămas și ai putut naște. Iar noi, de o taină ca aceasta minunându-ne cu credință cântăm... Bucură-te ceea ce pe filozofi îi arăți neînțelepți”, iar pe noi „ne-ai ridicat din adâncul necunoștinței” și „pe mulți i-ai luminat la minte”⁶².

Separarea noastră a fost realizată cu scopul de a arăta lipsurile ce se produc prin despărțirea lor: fecioria este vestejită, lipsită de măreție, lipsită de importanță fără Naștere, iar Nașterea, chiar dacă este Nașterea lui Dumnezeu, fără a fi o Naștere din Fecioară, aduce o umbră asupra puterii lui Dumnezeu și este coborâtă în lumea cugetărilor pur umane.

⁶¹ S₅, Sâmbătă, Utrenie, Luminânda, p. 402; D. Sfintei Maria Egipteanca, Utrenie, C₄, p. 407.

⁶² Acatistul Bunevestiri, icosul 9, p. 393.

Maica Domnului este și Fecioară în timpul, înainte și după naștere, dar este și mamă, în aceeași manieră: înainte, în timpul și după naștere. Deși, aparent delimitarea acestor două calități este posibilă, ea este una posibilă doar în lumea umană. Lucrurile nu stau la fel în lumea umană îndumnezeită. Aici delimitarea nu mai există și, de aceea, ea nu apare nici în Teologie, nici în imnografie. Nimeni în Ortodoxie nu separă Fecioria de maternitate pentru că ceea ce Dumnezeu unește omul nu are dreptul să despartă și nu o poate face fără a încălca porunca divină (Matei 19, 5-6).

„Din tine zidindu-și Înțelepciunea lui Dumnezeu, casă”⁶³, „Cea pricinuitoare a toate și dătătoare, Înțelepciunea lui Dumnezeu cea nemăsurată, și-a zidit casă Sieși din Maică curată”⁶⁴; „Cea ce singură a născut Înțelepciunea lui Dumnezeu cea ipostatică”⁶⁵ sunt câteva din textele mariologice triodale care vorbesc despre zămislirea și sălășluirea Cuvântului în pântecele curat al Maicii Fecioarei. În plan secundar, însă, aceste texte imnografice subliniază un alt mare adevăr teologic. Fecioara este starea pură a sufletului care aleargă sau este „orientat” (îndreptat) după/către Dumnezeu și cu cât se apropie mai mult de Dumnezeu devine și *născător de Dumnezeu* pentru că Dumnezeu „Se întrupează”, „își face sălaș” în acel suflet feciorelnic, care nu s-a „legat” cu păcatul, nu s-a întinat. Fecioria devine condiție a nașterii, iar nașterea este cea care menține fecioria pentru că unde pătrunde Dumnezeu și este Stăpân nimic altceva nu mai poate birui pe Cel nebiruit. Astfel, Fecioara-Maică (παρθένος-μητέρα) înainte de a zămisli trupește Înțelepciunea, ea o zămislește și-o naște în minte și în inimă. Întruparea fizică nu alterează pe cea duhovnicească, nu-i pune capăt, ci o sporește și o amplifică pe baza calităților ei native⁶⁶, până la un grad la care nimeni în afară de Aleasa Tatălui și mireasa dumnezeiască nu poate ajunge. Cu toate că poziția ei este inaccesibilă nouă celorlalți, Maica Domnului este arhetip al nașterii feciorelnice, duhovnicești, a oamenilor, de care fiecare are trebuință pentru mântuire⁶⁷.

⁶³ S₃, Miercuri, Utrenie, C₉, p. 249.

⁶⁴ S. Patimilor, Joi, Utrenie, C₁, stihira 2, p. 507.

⁶⁵ S₄, Vineri, Utrenie, C₉, p. 318.

⁶⁶ Jaroslav Pelikan, *Fecioara Maria...*, p. 94; Ierod. Savatie Baștovoii, *În căutarea apropielii pierdută*, Editura Marineasa, Timișoara, 2002, pp. 89-90.

⁶⁷ Ierom. dr. Irineu Pop, *Maica Domnului în viața Bisericii și în evlavia credincioșilor ortodocși*, în „Ortodoxia”, anul XXXVI (1984), nr. 6-7, p. 410.

Sărbătoarea Bunei Vestiri constituie cea mai mare dovadă a legăturii celor două părți ale vieții Mariei și a continuității lor una în cealaltă, precum și a amplificării lor reciproce: „Cum ai născut maică și fecioară ai rămas? Pe Dumnezeu am născut, nu cerceta în ce chip, căci câte voiește face; zice dumnezeiasca fiică...”⁶⁸; „Fecioară te-ai arătat și după naștere petreci curată; că amândouă ai; și ai născut, și ai rămas Fecioară, minunată vedere este și ceea ce se grăiește, și ceea ce se gândește întru tine, Maică Fecioară”⁶⁹, „întru tine zămislirea a fost fără de bărbat și nașterea întru feciorie”⁷⁰, „fecioria și nașterea s-au împreunat mai presus de fire, întru tine, chivot al cinstitei sfințenii Maică Fecioară curată”⁷¹. Momentul Bunei Vestiri este, astfel, amintit sub toate aspectele lui: „Începutul mântuirii s-a făcut vorbirea lui Gavriil către Fecioară. Că auzind aceasta: Bucură-te, nu s-a ferit de această hiritisire!; nu s-a îndoit ca Sarra în cort, ci așa a spus: Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău”⁷²; „Mărindu-te pe tine, cea fără de prihană, Maica lui Hristos Dumnezeu întru care a umbrit Duhul Cel Preasfânt”⁷³; „Cuvântul Tatălui pe pământ S-a coborât și îngerul luminii a strigat către Născătoarea de Dumnezeu: Bucură-te, binecuvântată. Ceea ce singură ai păzit cămara, zămislind întru tine pe Dumnezeu”⁷⁴. Această clipă a „logodnei divine” ne-o dezvăluie nouă pe cea curată, pe fecioara care acceptă, prin acel *fiat*, rostit în numele întregii umanități⁷⁵, acel *fiat* plin de libertate și de putere, să devină și maică a lui Dumnezeu. Dialogul ei în Nazaret⁷⁶ cu arhanghelul Gavriil, „Voievodul cel mare al îngerilor”, o arată nu ca pe o fecioară naivă,

⁶⁸ S₃, Sâmbătă, Utrenie, C₇, p. 267; D. Lăsatului sec de carne, Utrenie, C₉, p. 44.

⁶⁹ S₂, Sâmbătă, Utrenie, C₆, p. 220.

⁷⁰ S₂, Vineri, Utrenie, C₉, p. 215.

⁷¹ S₂, Joi, Utrenie, C₉, p. 208.

⁷² S₂, Luni, Utrenie, sedelnă, p. 189.

⁷³ S₃, Luni, Utrenie, irmos, p. 239.

⁷⁴ S₄, Luni, Utrenie, sedelnă, p. 282.

⁷⁵ Natalia Dinu, *Bunavestire*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul XCIX (1981), nr. 3-4, p. 314; Paul Evdochimov, *Femeia și mântuirea lumii*, traducere de Gabriela Moldoveanu, Editura Christiana, București, 1995, p. 219; *Idem*, *Ortodoxia*, traducere de Irineu Popa, EIBMBOR, București, 1996, p. 164. A se vedea studiul Arhim. Bartolomeu V. Anania, *Fie*, în „Ortodoxia”, anul XXXII (1980), nr. 3, pp. 437-453.

⁷⁶ Natalia Dinu, *Bunavestire...*, p. 312.

ci ca pe una matură după cuget și trup, plină de Înțelepciunea lui Dumnezeu:

„Te arăți mie ca un om, zis-a curata Fecioară către Arhanghel, și cum vestești graiuri mai presus de om? Zis-ai că va fi cu mine Dumnezeu și Se va sălășlui în pânțelele meu, dar cum voi fi sălaș desfătat, spune-mi, și loc de sfințire Celui ce este mai presus de heruvimi? Nu mă amăgi cu înțelepciunea, că n-am cunoscut plăcere și sunt necunoscătoare de nuntă; deci, cum voi naște prunc?

Dumnezeu unde voiește se biruiește rânduiala firii, zis-a cel fără de trup, și se săvârșesc cele ce sunt mai presus de fire; crede cuvintelor mele cele adevărate, Preasfântă și fără prihană. Iar ea a strigat: Fie mie acum după cuvântul tău și voi naște pe Cel fără de trup, Care va lua trup din mine; ca prin această unire să ridice ca un puternic pe om la vrednicia cea dintâi”⁷⁷.

Buna Vestire devine intriga istoriei. Acum Dumnezeu intră în lume, iar intrarea Sa prin Fecioara Maria dă un alt aspect istoriei, un nou curs. Acum se face începutul mântuirii omului.

Când am vorbit despre feciorie am vorbit și de frumusețea deplină a Fecioarei. Acum, însă, găsim într-adevăr măreția acestei frumuseți: „Tu singură te-ai înfrumusețat, o! Preaminunată curată, născând pe Cuvântul cel prea frumos, Cel ce S-a arătat mai frumos decât toți oamenii. Pe Acesta dar roagă-L, Fecioară, să înfrumusețeze urâtenia inimii mele”⁷⁸. Mare este frumusețea Fecioarei pentru că nu este numai frumusețea din exterior, ci este și frumusețea Maicii care izvorăște din adâncul pântecelui ei, din frumusețea Pruncului ce S-a făcut „fiu al femeii”⁷⁹.

Tot aici este datoria noastră a vorbi după putință despre Maica-Fecioară. Nașterea ei nu este o naștere mai presus de fire numai pentru că este nașterea lui Hristos-Dumnezeu prin „cuvânt dumnezeiesc-omenesc” (dumnezeiesc: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți...”, Facere 1, 28; și „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; iar Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema”, Luca 1, 38).

⁷⁷S₉, Sâmbătă, Vecernie, stihirile 2, 3, p. 386; Utrenie, sedelnă, p. 393; C₉, p. 401; laude, stihira 3, Ș.a., p. 403.

⁷⁸S. Floriilor, Miercuri, Utrenie, C₉, p. 428.

⁷⁹Pr. Constantin Galeriu, *Tâlcuirii la mari praznice de peste an*, Editura Anastasia, București, 2001, pp. 23-24, 147-160.

Nașterea Maicii Domnului este mai presus de nașterea celorlalte mame pentru că este o naștere care nu atinge cu nimic fecioria, o naștere care nu cunoaște durerea naturală (Facere 3, 16, „în dureri vei naște copii”), o naștere după care fecioria este la fel. Această taină teologică este mărturisită, deci, și de textele imnografice ale perioadei Triodului: „Fecioară care mai presus de gând ai născut pe Domnul din cuvânt dumnezeiesc-omenesc, și ai rămas fecioară”⁸⁰; feciorește s-a făcut nașterea”⁸¹; „intrat-a Cuvântul în pânțelele tău cel fără de prihană și l-a păzit iarăși curat după naștere”⁸²; „cea mai presus de fire maică și după fire fecioară”⁸³; „când Te-am născut în chip de negrăit, Fiule, am scăpat de dureri”⁸⁴.

Triodul nu separă niciodată fecioria de naștere atunci când se referă la Maica Domnului. De aceea, după numirea de Fecioară, imnografii vorbesc despre cele ale nașterii, iar după numirea de Maică despre cele ale fecioriei: „Cuvântul Cel ce este fără de început cu Tatăl și cu Duhul, din Fecioara cea neispită de bărbat Se naște afară de legea firii; și a rămas ceea ce era, și în ceea ce a primit de la noi iarăși a rămas. Că este un Fiu în două firi, păzind întru amândouă cele ale firii”⁸⁵. „Fecioara să nască prunc și curăția să-și păzească, numai tu cinstiți te-ai arătat, născând pe Dumnezeu și omul”⁸⁶, „naștere pururea fecioarei”⁸⁷. În aceasta se lămurește deplin de ce Isaia spune că Fecioara va lua în pânțece iar aceasta va fi semn de la Dumnezeu. Semnul de la Dumnezeu este faptul că Fecioara va purta în pânțece adică va fi și Mamă și Fecioară, adică va fi Maică-Fecioară⁸⁸.

⁸⁰ D. Sf. Ioan Scărarul, Utrenie, C8, p. 331.

⁸¹ *Idem*, C₉, p. 331; D. Sfântul Grigorie Palama, Utrenie, C₆, p. 229; S₁, Marți, Utrenie, C₉, p. 123; Pavcerniță, C₄, p. 134.

⁸² S₁, Joi, Utrenie, C₉, p. 147; S. Floriilor, Sâmbăta, Pavcerniță, C₆, p. 449.

⁸³ S₅, Luni, Utrenie, irmos, p. 336.

⁸⁴ S₄, Vineri, Utrenie, C₁, p. 312; S₄, Miercuri, Utrenie, C₆, p. 300.

⁸⁵ D. Sfântului Grigorie Palama, Utrenie, C₄, p. 227.

⁸⁶ S₂, Joi, Utrenie, C₄, p. 207.

⁸⁷ S₂, Marți, Utrenie, Irmos, p. 198.

⁸⁸ *** , *Cartea Profetului Isaia*, tălmăcită și tălcuită de Bartolomeu V. Anania, Editura Anastasia, București, 1999, pp. 48-49.

Concluzii

Învățătura despre pururea feciorie și *theotokie* îi arată pe imnografi Triodului în calitatea lor de teologi adânciți în cunoașterea adevărurilor și a aspectelor acestora. Toate cele spuse de dâșșii sunt conforme, deci, întregii Tradiții bisericești⁸⁹. Nimirile patristice nu sunt „clișee” care încearcă să cuprindă taina cea necuprinsă, ci sunt mărturisiri concrete ale adevărului propovăduit dintotdeauna de Biserică.

Sfântul Andrei Criteanul spune că, în Vechiul Testament, de Sfânta Sfințelor s-a putut apropia numai Moise și arhiereul, însă dintre noi oamenii nimeni nu poate să se apropie cu înțelegere de cortul acesta în care s-a sălășluit Dumnezeu mai deplin ca oriunde și care s-a coborât cu toată slava Lui decât numai ceea ce este Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu⁹⁰. Mare este taina Sfintei Fecioare Maria și Maica lui Dumnezeu după firea Lui cea omească și de noi necuprinsă. Însă, ceea ce nu cuprinde mintea noastră nu înseamnă neapărat că nu există. Orbul nu poate spune că nu există lumină pentru că el nu o vede. De aceea, încetând de a căuta dezlegarea celor nedezlegate, noi trebuie mai întâi să urmăm poruncilor lui Dumnezeu: „Când ai vrut să rânduiești mântuirea noastră, Mântuitorule, Te-ai sălășluit în pânțele Fecioarei pe care ai arătat-o ocrotitoare lumii”⁹¹; „ușa luminii”⁹²; „palatul împăratului tuturor, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară prin care s-a deschis împărăția cerurilor celor de pe pământ și locuirea cea împreună cu îngerii”⁹³; și „cămară nestrucată a Cuvântului și pricină a îndumnezeirii tuturor”⁹⁴. Dumnezeu ne învață „Fiți sfinți, pentru că Eu sunt Sfânt” și „Eu am zis, dumnezei sunteți” (dumnezei după har) și, iarăși, spune „Fiți următorii Mei”. Pentru a dobândi asemănarea cu Dumnezeu trebuie să ne silim să-i urmăm viața. În

---

⁸⁹ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, traducere de pr. prof. dr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2001, pp. 137-140; 204-209; Arhim. Silvestru, episcop de Canev, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, vol. IV, Editura Credința Strămoșească, 2001, pp. 81-90.

⁹⁰ Pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Învățătura despre Maica Domnului...*, p. 599.

⁹¹ S₁, Sâmbătă, Vecernie, C₇, p. 167; Denia Prohodului, C₉, p. 579.

⁹² S. Floriilor, Vineri, Utrenie, C₉, p. 439.

⁹³ *Idem*, C₉, p. 441.

⁹⁴ S₉, Sâmbătă, Utrenie, C₆, p. 394.

această perspectivă imnografii perioadei triodale își compun textele lor, iar învățătura cuprinsă prin denumirile mariologice nu arată doar o intensitate a mesajului soteriologic, ci și o trăire vibrantă a *ethosului* Bisericii creștine.